

PŘÁVNÍ REGULACE OCHRANY SPOTŘEBITELE (VČETNĚ DVOULETÉ ZÁRUKY PŘI KOUPI ZBOŽÍ V OBCHODĚ) V NOVÉM OBČANSKÉM ZÁKONÍKU

LEGAL REGULATION OF CONSUMER PROTECTION (INCLUDING THE TWO-YEAR GUARANTEE ON SALE OF GOODS) IN THE NEW CIVIL CODE

Blanka Vítová

*Moravská vysoká škola Olomouc
blanka.vitova@mvsso.cz*

Abstrakt:

Přestože je právní úprava ochrany spotřebitele oblastí evropského práva, kterou musí zákonodárce členského státu implementovat správně, je zejména oblast tzv. spotřebitelských smluv ve starém občanském zákoníku upravena velmi nesystematicky a chaoticky, a to zejména díky nevhodnému překladu směrnic (a nesprávnému pochopení právních institutů tam obsažených) a jejich špatné implementaci. Nový občanský zákoník se snaží všechny tyto nešvary staré právní úpravy odstranit a reflektovat tak na potřeby praxe a rozhodnutí soudů, které jsou nuceny onu nedokonalou právní úpravu ve starém občanském zákoníku interpretovat.

Klíčová slova:

ochrana spotřebitele, spotřebitel, nový občanský zákoník, smlouvy uzavírané se spotřebitelem, zákonná záruka, prodej zboží v obchodě

Abstract:

Although the legal regulation of consumer protection belongs to the European Acquis which must be implemented correctly into the legal systems of each member state, the area of consumer contracts contained in the old Civil Code is regulated in a very unsystematic and chaotic way. This is mainly caused by the inappropriate translation of the directives (and incorrect understanding of the legal concepts contained there) and poor implementation. The new Civil Code tries to remove all these vices of the old legislation and reflects the needs of the practice and court decisions which have to interpret the imperfect legislation in the old Civil Code.

Key words:

consumer protection, consumer, new Civil Code, contracts concluded with consumer, legal guarantee, sale of goods

JEL Classification: K12

V souladu s věcným záměrem nebyla v původním návrhu nového občanského zákoníku (dále jen „NOZ“) právní úprava zvláštních ustanovení o smlouvách uzavíraných se spotřebitelem obsažena vůbec. Důvodem byla vůle vytvořit samostatný „spotřebitelský kodex“ (po vzoru např. Rakouska – Bundesgesetz mit dem Bestimmungen zum Schutz der Verbraucher), který by zahrnoval jak soukromoprávní úpravu současných tzv. spotřebitelských smluv, tak veřejnoprávní úpravu obsaženou zejména v zákoně o ochraně spotřebitele tak, aby byla problematika ochrany spotřebitele upravena komplexně v jednom zákoně a spotřebitel nemusel vyhledávat různá ustanovení v různých právních předpisech.

V průběhu rekodifikačních prací však bylo rozhodnuto – a nutno říci, že šlo zejména o politické rozhodnutí – že se problematika ochrany spotřebitele podobně jako doposud objeví v novém občanském zákoníku a vedlejší zákony, jako např. zákon o ochraně spotřebitele¹, budou i nadále upravovat zejména problematiku veřejnoprávní.

Přestože je právní úprava ochrany spotřebitele oblastí evropského práva, kterou musí zákonodárce členského státu implementovat správně, je zejména oblast tzv. spotřebitelských smluv ve starém občanském zákoníku (dále jen „OZ“) upravena velmi nesystematicky a chaoticky, a to zejména z důvodu nevhodného překladu směrnic (a nesprávnému pochopení právních institutů tam obsažených) a jejich špatné implementace. Předkladatel nového občanského zákoníku se pokusil všechny tyto nešvary staré právní úpravy odstranit, až na výjimky (jak již bylo uvedeno výše z důvodu některých politických rozhodnutí) se to téměř vždy podařilo.²

Jedním z nových počinů v oblasti ochrany spotřebitele v novém občanském zákoníku je nová a přesnější terminologie. Kromě toho NOZ například správně (na rozdíl od OZ) rozlišuje mezi textovou a písemnou podobou právního jednání, což má své důsledky i v oblasti ochrany spotřebitele. Nový občanský zákoník rovněž systematicky řeší některé praktické problémy staré úpravy (např. v OZ není dostatečně řešena otázka nabytí vlastnického práva v případě setrvačného prodeje a je složité, často rozporně, řešena interpretací a analogií) a reflektuje novou judikaturu Soudního dvora EU i soudů ČR, která interpretuje či zpřesňuje některé právní instituty. Některé pojmy naopak do NOZ zahrnuté nebyly, šlo např. o nahrazení pojmů „online“ pojmem „spřažené“.

2 Spotřebitel

Zásadním praktickým problémem původního znění starého občanského zákoníku byla samotná definice spotřebitele. Tento problém však byl odstraněn účinností novely zák. č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů. Spotřebitel byl v původní právní úpravě občanského zákoníku obecně definován jako osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti³. Tato definice vyvolávala problémy zejména s ohledem na definování spotřebitele jako *osoby*, což za pomoci gramatického výkladu nesprávně navádělo k tomu, že by se mohlo jednat jak o fyzickou tak o právnickou osobu⁴.

Nový občanský zákoník tyto pochyby odstranil a v souladu s právními předpisy ES na ochranu spotřebitele, judikaturou Soudního dvora EU⁵ a návrhu Evropského občanského zákoníku⁶ definuje

¹ Zák. č. 634/1992 Sb.

² K tomu opačně např. TICHÝ, L. Nepřiměřená ustanovení ve spotřebitelských smlouvách (Hodnocení Návrhu horizontální směrnice). In TICHÝ, L., VEČL, T. (Eds.) Vývoj evropského spotřebitelského práva (k návrhu směrnice o právech spotřebitele). Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, s. 62n.

³ § 52/3 OZ ve znění do účinnosti zák. č. 155/2010 Sb.

⁴ K tomu např. SELUCKÁ, M. Ochrana spotřebitele: nenápadná změna se zásadními dopady. Právní rozhledy, 2010, č. 14, s. 513.; SELUCKÁ, M. Přezkum a revize spotřebitelského *acquis*. In FIALA, J., HURDÍK, J., SELUCKÁ, M. Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18.1.2008, s. 16.; ONDREJOVÁ, D. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 44.

⁵ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 22. listopadu 2001 ve věci *Cape Snc proti Idealservice Srl a Idealservice MN RE Sas proti OMAI Srl*. Spojené věci C-541/99 a C-542/99.

spotřebitele jako člověka, tedy dle současné terminologie jako fyzickou osobu. Spotřebitelem dle nového občanského zákoníku je tedy každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.⁷ Často diskutovaná ochrana právními osobám v pozici slabší strany (zvláště těm, které nepodnikají, typicky neziskové organizace) je však poskytnuta v určitých případech také, protože jsou chráněny na základě některých obecných ustanovení⁸.

Spotřebitel je v návrhu upraven jako protipól podnikateli, kterým je klasicky ten, kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku. Nově se ale pro účely ochrany spotřebitele za podnikatele v souladu s evropským právem považuje rovněž každá osoba (bez ohledu na její soukromoprávní nebo veřejnoprávní základ), která uzavírá smlouvy související s její vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu jejího povolání, popřípadě i osoba, která jedná svým jménem na účet podnikatele.⁹ Odpadají tak praktické dohady o tom, zda má být spotřebitel chráněn i v případě, kdy uzavírá smlouvu s osobou, která ve vztahu ke své činnosti nemá status podnikatele¹⁰ (např. při provozu nemocnic nebo veřejné dopravy, tedy obecně při poskytování veřejné služby nebo při obecně prospěšné činnosti).

3 Smlouvy uzavírané se spotřebitelem v souladu s novou směrnicí na ochranu spotřebitele

Zvláštní ustanovení o smlouvách uzavíraných se spotřebitelem byla vložena do nového občanského zákoníku mezi obecná ustanovení o závazcích¹¹, což je v rámci občanského zákoníku systematicky nejpříjemnější řešení¹². Právní úprava v původním OZ užívá označení „spotřebitelské smlouvy“¹³, který by mohl evokovat, že spotřebitelská smlouva je zvláštním typem smlouvy, jako je např. kupní smlouva nebo smlouva o dílo. Pojem spotřebitelské smlouvy byl novelou zák. č. 367/2000 Sb. do OZ nevhodně¹⁴ vložen do jeho obecné části jako doslovný překlad anglického výrazu *consumer contract*¹⁵. Mohlo by se tedy zdát, že důraz je kladen na zvláštní závazkový vztah mezi spotřebitelem a podnikatelem. Specifikem těchto ustanovení – a proto bylo v návrhu nového občanského zákoníku zvoleno označení Zvláštní ustanovení o smlouvách uzavíraných se spotřebitelem¹⁶ – je, že se jedná o obecná ustanovení týkající se zvláštního způsobu uzavírání u všech smluv – např. u smlouvy kupní, smlouvy o dílo, ale i smlouvy příkazní nebo zprostředkovatelské, či smluv nepojmenovaných, kde na jedné straně vystupuje spotřebitel, a na druhé podnikatel. Důraz je tedy kladen na strany smlouvy, nikoli na smluvní typ. Z důvodu, že se však jedná o zažité označení těchto ustanovení jako „spotřebitelské smlouvy“, užívá i NOZ tento pojem jako legislativní zkratku.

---

⁶ Draft Common Frame of Reference.

⁷ § 419 NOZ.

⁸ K tomu více např. ELIÁŠ, K. Zajišťovací převod práva v osnově občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 1-2, s. 78.; MELZER, F. K úpravě ochrany spotřebitele ve vládním návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2009, č. 21, s. 772.

⁹ K problematice zprostředkovatelských a příkazních smluv ve spotřebitelských vztazích srovnej MELZER, F. in ELIÁŠ, K. et al. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 2. svazek § 488–880. 1. vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2008, s. 2179.

¹⁰ Směrnice Rady 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách používá v této souvislosti výraz „veřejnoprávně vlastněná“ (publicly owned) osoba.

¹¹ Část čtvrtá Relativní majetková práva, hlava I, díl 4.

¹² Opačný názor zastává např. KOFROŇ, M. Patří spotřebitelské právo do občanského zákoníku? *Právní rádce*, 2011, č. 9, s. 15-17, zejména s ohledem na fakt, že spotřebitelské právo je právním odvětvím dynamickým a jako takové se bude v dalších letech ještě dále měnit.

¹³ Nadpis nad § 51a OZ.

¹⁴ K tomu srovnej MELZER, F. *Metodologie nalézání práva*. Brno: Tribun EU, 2008, s. 101.

¹⁵ Případně německého Verbrauchervertrag.

¹⁶ Podobně je tomu např. ve francouzské, španělské či italské právní úpravě.

Nový občanský zákoník je přehlednější mimo jiné i v tom směru, že se pokusil vynechat v rámci tzv. spotřebitelských smluv ustanovení (nebo jejich částí), která jsou veřejnoprávního charakteru¹⁷, protože nestanovují žádnou soukromoprávní sankci, jsou pro soukromoprávní kodex irelevantní a pouze způsobují nepřehlednost současné úpravy.

Původní verze nového občanského zákoníku neobsahovala implementaci nové Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů. Tato směrnice v sobě původně (v návrhu, který Evropská komise zveřejnila dne 8. 10. 2008) zahrnovala čtyři základní směrnice na ochranu spotřebitele¹⁸ a měla nahradit současnou úpravu ochrany spotřebitele v národních právních řádech.

Dle preambule směrnice je důvodem pro přijetí nové komplexní směrnice zejména fakt, že *„Přeshraniční potenciál prodeje na dálku, který by měl být jedním z hlavních hmatatelných výsledků vnitřního trhu, není využíván v plné míře. Ve srovnání s významným růstem domácího prodeje na dálku v posledních několika letech je růst přeshraničního prodeje na dálku omezený. Obzvláště výrazný je tento nepoměr u prodeje přes Internet, který má velký potenciál dalšího růstu. Přeshraniční potenciál smluv sjednaných mimo obchodní prostory (přímý prodej) je omezen řadou faktorů, jako jsou mimo jiné odlišná vnitrostátní pravidla na ochranu spotřebitele, která musí podniky dodržovat. Ve srovnání s růstem domácího přímého prodeje v posledních několika letech, zejména v odvětví služeb, například veřejných služeb, zůstal počet spotřebitelů využívajících této možnosti k přeshraničním nákupům nízký. Vzhledem ke vzrůstajícím obchodním příležitostem v mnohých členských státech by měly malé a střední podniky (včetně jednotlivých obchodníků) nebo zástupci společností zabývajících se přímým prodejem ve větší míře vyhledávat obchodní příležitosti v jiných členských státech, zejména v příhraničních oblastech. Úplná harmonizace v oblasti informací pro spotřebitele a práva odstoupit od smluv uzavřených na dálku a smluv uzavřených mimo obchodní prostory proto přispěje k vysoké míře ochrany spotřebitelů a k lepšímu fungování spotřebitelského vnitřního trhu.“*¹⁹

V době, kdy byl návrh směrnice představen, však vyvolal velkou diskuzi. Směrnici byl vytýkán zejména princip maximální harmonizace, který by znamenal pro některé státy nižší míru ochrany spotřebitele, než jakou měly do té doby. Při aplikaci principu minimální harmonizace mohou členské státy rozšířit rozsah a hloubku ustanovení na ochranu spotřebitele, musejí nicméně zajistit efektivní implementaci a vynutitelnost oněch minimálních standardů předepsaných směrnicí.²⁰ Přestože se hodně diskutovalo spíše o snížení úrovně ochrany spotřebitele²¹, přišla najednou Evropská komise s přísnějšími strategiemi týkajícími se vnitřního trhu, které se promítly i do oblasti ochrany spotřebitele. Komise začala prosazovat princip maximální harmonizace, což mělo zabránit členským státům, aby přijímaly přísnější opatření na ochranu spotřebitele než ta uvedená v právních předpisech ES. Komise obhajovala tuto změnu postojem tím, že je nutné zvýšit spotřebitelovu důvěru pomocí jednotných pravidel na celém vnitřním trhu (což však byl stejný argument jako při zavádění principu minimální harmonizace)

¹⁷ A jsou většinou obsažena v zák. č.634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele nebo je nutné je tam zařadit pro jejich veřejnoprávní charakter.

¹⁸ Směrnice Rady 93/13/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES, směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES

¹⁹ Bod 5 Preambule Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES.

²⁰ Tak je tomu např. v případě Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku, Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nekalých ustanoveních ve spotřebitelských smlouvách, Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele při smlouvách sjednávaných mimo obchodní provozovnu.

²¹ Evropské spotřebitelské právo přineslo nepochybně nový inovativní přístup co se týče celého právního systému členských států. Nicméně vypadá to, že tento inovativní přístup má snižující se tendenci. V současné době se začínají objevovat názory volající po zbavení spotřebitelského práva jeho zvláštností a opětovného nastolení právní regulace tradičního soukromého a veřejného práva. Právo na ochranu zdraví a bezpečnosti výrobků se politicky a programově zmenšilo na právo koupit výrobek, který není zdraví nebezpečný. K tomu více MICKLITZ, H. W. The Necessity of a New Concept for the Further Development of the Consumer Law in the EU. German Law Journal. 2003, Vol. 4, č. 10, s. 1043–1064.

a že různá úroveň ochrany spotřebitele v národních právních úpravách znamená překážky v přeshraničním obchodování, zejména v oblasti internetových obchodů. Tato nová strategie byla vyzkoušena na několika směrnících²².

Proti zavedení principu maximální harmonizace ve spotřebitelských směrnících se však postavili někteří odborníci²³. Ti upozorňovali zejména na fakt, že rozdíly v národním spotřebitelském právu nezpůsobují překážky obchodu a že náklady a rozruch v národních právních řádech, které maximální harmonizace způsobí, musí být velmi opatrně zváženy²⁴. Možným řešením tohoto problému mohlo být využití kombinace obou principů, kdy by se maximální harmonizace vyžadovala pouze ke sjednocení určitých nezbytných institutů ochrany spotřebitele, jako je informační povinnost, požadavky na kvalitu zboží a služeb a jejich prodej²⁵. V ostatních mírnějších případech, kdy je nutné respektovat specifika právního řádu daného státu, by naopak postačil princip minimální harmonizace (např. účinné zajištění odpovědnosti za porušení předšmluvní informační povinnosti, požadavky na jazyk smlouvy, seznam nepřiměřených ujednání ve smlouvách atd.)²⁶. Tato varianta byla označována jako cílená maximální harmonizace, což znamená, že předpis stanoví, která práva spotřebitelů budou striktně definována na úrovni EU (a státy se od nich nebudou moci odchýlit, a to ani ve prospěch spotřebitele), a která si budou moci členské státy v rámci stanovených pravidel upravovat samy²⁷.

Směrnice o právech spotřebitelů tedy upustila od čistého principu maximální harmonizace²⁸ a stanovuje standardní pravidla pro společné aspekty smluv uzavřených na dálku a smluv uzavřených mimo obchodní prostory. Směrnice úplnou harmonizací některých klíčových regulačních aspektů (zejména informační povinnosti a lhůty pro odstoupení od smlouvy) zvyšuje právní jistotu jak spotřebitelů, tak obchodníků odstraněním překážek vzniklých v důsledku rozdílnosti pravidel a dotvoření vnitřního trhu v této oblasti. Spotřebitelé i obchodníci tedy mohou počítat s vymezenými právními pojmy, které upravují určitá hlediska smluv uzavíraných mezi podniky a spotřebiteli v celé Unii. Kromě toho mohou spotřebitelé požívat společné vysoké úrovně ochrany v celé Unii a nejsou – stejně jako obchodníci – nuceni studovat rozličné právní úpravy v jednotlivých členských státech.

Do nového občanského zákoníku tak byla implementována úprava, které přesnějším způsobem reguluje některé oblasti ochrany spotřebitele. První z nich je oblast smluv uzavíraných na dálku, prostřednictvím některého z prostředků komunikace na dálku bez současné fyzické přítomnosti obou kontrahujících stran (např. objednávka poštou, přes Internet, telefon nebo fax), a to až do okamžiku uzavření smlouvy, včetně tohoto okamžiku. Spadají sem rovněž situace, kdy spotřebitel navštíví

²² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu.

²³ SCHULZE, R. Právo odstoupení od smlouvy v návrhu směrnice o právech spotřebitele. In TICHÝ, L., VEČL, T. (Eds.) Vývoj evropského spotřebitelského práva (k návrhu směrnice o právech spotřebitele). Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, s. 19.; TICHÝ, L. Nepřiměřená ustanovení ve spotřebitelských smlouvách (Hodnocení Návrhu horizontální směrnice). In TICHÝ, L., VEČL, T. (Eds.) Vývoj evropského spotřebitelského práva (k návrhu směrnice o právech spotřebitele). Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, s. 60.

²⁴ K tomu více HOWELLS, G. Consumer Protection and European Contract Law Harmonisation. ERA Forum skripta iuris europaei, European Contract Law, 2008, Speciál Issue 2006, s.47.

²⁵ Shodně STUYCK, J. Ustanovení o prodeji spotřebního zboží v Návrhu směrnice o právech spotřebitelů. In TICHÝ, L., VEČL, T. (Eds.) Vývoj evropského spotřebitelského práva (k návrhu směrnice o právech spotřebitele). Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, s. 32-26.

²⁶ Byl dokonce vypracován i dokument (Non-paper on the Scope of the Proposal for a Directive on Consumer Rights [COM (2008) 614 final], který uvedl, kde přesně se princip maximální harmonizace uplatňuje. Viz FRONKOVÁ, L. Nová směrnice o právech spotřebitelů. Cíle z hlediska EU a členských států. In TICHÝ, L., VEČL, T. (Eds.) Vývoj evropského spotřebitelského práva (k návrhu směrnice o právech spotřebitele). Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, s. 80.; Non-paper on the Scope of the Proposal for a Directive on Consumer Rights dostupný z http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/note_CDR_en.pdf. [Online]. [Cit. 13.11.2011].

²⁷ Mezi členské státy, které nepodporují tzv. cílenou plnou harmonizaci, patří Litva a Lucembursko. Rozpory existují i v tom, zda by se míra harmonizace měla řídit typem kontraktu; striktně proti je např. Lotyšsko, Francie, Bulharsko, Malta, Polsko, Portugalsko či Slovensko.

²⁸ Upouští od koncepce minimální harmonizace obsažené v původních směrnících a zároveň umožňuje členským státům ponechat v platnosti nebo přijmout v souvislosti s určitými aspekty vnitrostátní pravidla.

obchodní prostory za účelem pouhého získání informací o zboží či službách a následně sjedná a uzavře smlouvu na dálku, na rozdíl od smlouvy, která je sjednána v obchodních prostorách obchodníka a která je nakonec uzavřena prostřednictvím komunikace na dálku, která se za smlouvu uzavřenou na dálku s možností od ní odstoupit ve lhůtě 14 dnů. Rozhodujícím je vždy okamžik uzavření smlouvy, tedy otázka vázanosti spotřebitele tímto právním jednáním. V současné době se často diskutuje, zda může spotřebitel od smlouvy odstoupit v případě, že zboží objedná přes internet, ale zboží si vyzvedne v tzv. kamenné prodejně. Pokud je smlouva za pomoci internetu uzavřena, pak je vyzvednutí zboží pouze způsob *dodání* zboží a v takovém případě má spotřebitel ze zákona právo od smlouvy v zákonem stanovené lhůtě odstoupit. V tomto případě byla totiž kontraktace přes internet ukončena a smlouva je uzavřena (např. tím, že podnikatel objednávku potvrdí a tím nabídku spotřebitele na uzavření smlouvy akceptuje).

Za smlouvu uzavřenou na dálku by se naopak neměla považovat smlouva, jejíž uzavírání je zahájeno prostřednictvím komunikace na dálku, ale která je nakonec uzavřena v obchodních prostorách obchodníka. Toto jsou případy, kdy si spotřebitel zboží např. pouze rezervuje a dostaví se do provozovny podnikatele, kde má možnost si zboží prohlédnout a vyzkoušet.

Druhou oblastí upravenou směrnicí je oblast smluv uzavíraných mimo obchodní prostory, tedy smlouvy, které jsou uzavírány za současné fyzické přítomnosti obchodníka a spotřebitele na místě, které není obchodními prostorami obchodníka²⁹. Důvodem ochrany spotřebitele je značný psychologický nátlak nebo moment překvapení při prezentaci zboží. Ochrana je spotřebiteli poskytována i v situacích, kdy je spotřebitel osloven mimo obchodní prostory, avšak smlouva je uzavřena bezprostředně poté v obchodních prostorách obchodníka nebo s využitím jednoho z prostředků komunikace na dálku. Rozhodující je vždy, zda měl spotřebitel před uzavřením smlouvy čas na rozmyšlenou a na zvážení všech aspektů smluvního vztahu. Ochrana by tedy neměla být poskytnuta spotřebiteli, například pokud podnikatel nejprve přijde domů ke spotřebiteli za účelem provedení měření či vypracování odhadu bez jakéhokoli závazku pro spotřebitele, a smlouva je posléze uzavřena až později v obchodních prostorách podnikatele nebo za využití prostředku komunikace na dálku.

4 Dvouletá zákonná záruka u prodeje zboží v obchodě

Ochrana spotřebitele v novém občanském zákoníku zahrnuje samozřejmě nejen problematiku smluv uzavíraných se spotřebitelem, tedy zvláštní způsoby uzavírání smluv, jako jsou smlouvy uzavírané přes internet nebo telefon, smlouvy uzavírané na prodejních akcích, timeshare ad., ale klasicky i další oblasti, jako je např. prodej zboží v obchodě, cestovní smlouva ad.

V poslední době se strhla mediální přestřelka odborníků na spotřebitelské právo ohledně existence či neexistence zákonné záruky při prodeji zboží v obchodě³⁰. Tato úprava se použije na situace, kdy kupní smlouvu uzavírá na jedné straně (prodávajícího) podnikatel, ledaže je kupujícím také podnikatel a při uzavření smlouvy je z okolností zřejmé, že se koupě týká také jeho podnikatelské činnosti. Za problematický je pak považován § 2165 NOZ, dle kterého je *kupující oprávněn uplatnit právo z vady, která se vyskytne u spotřebního zboží v době dvaceti čtyř měsíců od převzetí*. Původní

²⁹ Nejčastěji půjde o prodej na výjezdních akcích, u spotřebitele doma nebo na jeho pracovišti; dále veřejně přístupná místa, jako jsou ulice, nákupní střediska, pláže, sportovní zařízení a veřejná doprava, které obchodník pro své podnikání používá pouze výjimečně, soukromá obydlí nebo pracoviště.

³⁰ Srovnej MELZER, F. K diskuzi o úpravě ochrany spotřebitele ve vládním návrhu občanského zákoníku. Právní rozhledy, 2009, č. 21, s. 771-776., PIECHOWICZOVÁ, L. in BEZOUŠKA, P., PIECHOWICZOVÁ, L. Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny. 1. Vydání. Praha: Nakladatelství ANAG, 2013., BALABÁNOVÁ, K. Nový občanský zákoník a dvouletá záruka na spotřební zboží. Obchodní právo, 2013, č. 5, s. 171-175., SELUCKÁ, M. a KOL. Koupě a prodej. Nový občanský zákoník Společná evropská právní úprava prodeje. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013., SELUCKÁ, M. Ochrana spotřebitele v navrhovaném občanském zákoníku. Právní rozhledy, 2009, č. 10, s. 364 a násl., VÍTOVÁ, B. Vyloučení nebo omezení práva spotřebitele z vadného plnění (včetně dvouleté zákonné záruky v NOZ) jako jedno z nepřiměřených ujednání ve spotřebitelských smlouvách. Rekodifikace & Praxe, 2013, č. 6, s. 5-9.

právní úprava odpovědnosti za vady v NOZ (tedy povinnosti z vadného plnění u kupní smlouvy) měla být v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží, která rozlišuje mezi odpovědností za rozpor s kupní smlouvou, lhůtou k uplatnění práva z rozporu s kupní smlouvou a smluvní zárukou. V závěru rekodifikačních prací však bylo rozhodnuto, že se úprava odpovědnosti za vady nebude lišit od té ve stávajícím občanském zákoníku a v souladu s tím byla rovněž upravena některá ustanovení NOZ.

Mezi základní interpretační postupy při argumentaci ve prospěch existence dvouleté zákonné záruky v NOZ patří argumentace gramatickým výkladem, výkladem historickým a výkladem dle záměru zákonodárce, a v neposlední řadě také výkladem teleologickým, který sleduje účel daného ustanovení.

Při využití gramatického výkladu je možné argumentovat slovem *vyskytne* ve výše uvedené větě § 2165³¹. V původní verzi se totiž toto slovo nevyskytovalo a v tomto ustanovení bylo slovo *projeví*, což zahrnovalo pouze vady, které má věc při jejím převzetí (a později nikoli, leda by se tak stalo na základě vyvratitelné domněnky v šestiměsíční lhůtě). Rovněž interpunkce v dané větě jasně ukazuje, že se jedná o zákonnou záruku a nikoli o lhůtu k uplatnění práva z odpovědnosti za vady. Pokud by se totiž jednalo pouze o tuto lhůtu (a nikoli o zákonnou záruku), pak by věta musela znít takto: Kupující je oprávněn uplatnit právo z vady, která se vyskytne u spotřebního zboží, (čárka) v době dvaceti čtyř měsíců od převzetí.

Historicky nový občanský zákoník navazuje na úpravu starou. Rovněž zákonodárce několikrát jasně deklaroval (a to nejen v důvodové zprávě k NOZ), že jeho záměrem bylo dvouletou zákonnou záruku zachovat. Není tedy důvod domnívat se o opaku.

V rámci výkladu pátrajícím po účelu daného ustanovení pak můžeme konstatovat, že vzhledem k tomu, že účelem celého tohoto pododdílu je ochrana slabší strany-spotřebitele, je vyšší stupeň ochrany zcela jistě dán v případě, kdy má spotřebitel 24 měsíců zákonné záruky a nikoli pouze 24 měsíců pro uplatnění svého práva z vady, která se vyskytla v prvních šesti měsících.

5 Závěr

Úprava spotřebitelského práva v novém občanském zákoníku si klade za cíl zpřesnit současnou právní úpravu, dále vyřešit zásadní problémy, které se díky dnešní nedokonalé úpravě vyskytují v praxi, a jednak zahrnout do nové úpravy nejnovější právní regulaci směrnic a judikátů, které mohou mít na právní regulaci ochrany spotřebitele vliv. Zda je tato právní úprava ochrany spotřebitele zdařilá, ukáže až praxe, která rovněž naznačí, jakým směrem by se spotřebitelské právo mělo dále ubírat.

Literatura

- [1] BALABÁNOVÁ, K. Nový občanský zákoník a dvouletá záruka na spotřební zboží. *Obchodní právo*, 2013, č. 5, s. 171-175.
- [2] BĚLOHLÁVEK, A. Rozhodčí řízení – spása pro rozhodování majetkových sporů? *Právní rádce*, 1995 č. 2, str. 45n.
- [3] ELIÁŠ, K. Zajišťovací převod práva v osnově občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 1-2, s. 78.
- [4] FROŇKOVÁ, L. Nová směrnice o právech spotřebitelů. Cíle z hlediska EU a členských států. In TICHÝ, L., VEČL, T. (Eds.) *Vývoj evropského spotřebitelského práva (k návrhu směrnice o právech spotřebitele)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, s. 80.; Non-paper on the Scope

³¹ Kupující je oprávněn uplatnit právo z vady, která se vyskytne u spotřebního zboží v době dvaceti čtyř měsíců od převzetí.

- of the Proposal for a Directive on Consumer Rights dostupný z http://ec.europa.eu/consumers/rights/docs/note_CDR_en.pdf. [Online]. [Cit. 13. 11. 2011].
- [5] HOWELLS, G. Consumer Protection and European Contract Law Harmonisation. ERA Forum skripta iuris europaei, *European Contract Law*, 2008, Speciál Issue 2006, s. 47.
- [6] KOFROŇ, M. Patří spotřebitelské právo do občanského zákoníku? *Právní rádce*, 2011, č. 9, s. 15-17, zejména s ohledem na fakt, že spotřebitelské právo je právním odvětvím dynamickým a jako takové se bude v dalších letech ještě dále měnit.
- [7] MELZER, F. *Metodologie nalézání práva*. Brno: Tribun EU, 2008, s. 101.
- [8] MELZER, F. K úpravě ochrany spotřebitele ve vládním návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2009, č. 21, s. 772.
- [9] MELZER, F. in ELIÁŠ, K. et al. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek § 488–880. 1. vyd.* Praha: Linde Praha, a.s., 2008, s. 2179.
- [10] MICKLITZ, H. W. The Necessity of a New Concept for the Further Development of the Consumer Law in the EU. *German Law Journal*. 2003, Vol. 4, č. 10, s. 1043–1064.
- [11] ONDREJOVÁ, D. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 44.
- [12] PIECHOWICZOVÁ, L. in BEZOUŠKA, P., PIECHOWICZOVÁ, L. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny. 1. Vydání*. Praha: Nakladatelství ANAG, 2013.
- [13] SELUCKÁ, M. a KOL. *Koupě a prodej. Nový občanský zákoník Společná evropská právní úprava prodeje. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013.
- [14] SELUCKÁ, M. Ochrana spotřebitele: nenápadná změna se zásadními dopady. *Právní rozhledy*, 2010, č. 14, s. 513.
- [15] SELUCKÁ, M. Ochrana spotřebitele v navrhovaném občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2009, č. 10, s. 364 a násl.
- [16] SELUCKÁ, M. Přezkum a revize spotřebitelského acquis. In FIALA, J., HURDÍK, J., SELUCKÁ, M. *Současné aktuální otázky spotřebitelského práva. Sborník příspěvků z konference konané na PrF MU dne 18. 1. 2008*, s. 16.
- [17] SCHULZE, R. Právo odstoupení od smlouvy v návrhu směrnice o právech spotřebitele. In TICHÝ, L., VEČL, T. (Eds.) *Vývoj evropského spotřebitelského práva (k návrhu směrnice o právech spotřebitele)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, s. 19.
- [18] STUYCK, J. Ustanovení o prodeji spotřebního zboží v Návrhu směrnice o právech spotřebitelů. In TICHÝ, L., VEČL, T. (Eds.) *Vývoj evropského spotřebitelského práva (k návrhu směrnice o právech spotřebitele)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009, s. 32-26.
- [19] TICHÝ, L. Nepřiměřená ustanovení ve spotřebitelských smlouvách (Hodnocení Návrhu horizontální směrnice). In TICHÝ, L., VEČL, T. (Eds.) *Vývoj evropského spotřebitelského práva (k návrhu směrnice o právech spotřebitele)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009.
- [20] VÍTOVÁ, B. Vyloučení nebo omezení práva spotřebitele z vadného plnění (včetně dvouleté zákonné záruky v NOZ) jako jedno z nepřiměřených ujednání ve spotřebitelských smlouvách. *Rekodifikace & Praxe*, 2013, č. 6, s. 5-9.
- [21] Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 22. listopadu 2001 ve věci Cape Snc proti Idealservice Srl a Idealservice MN RE Sas proti OMAI Srl. Spojené věci C-541/99 a C-542/99.